

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Novissima Polyantha, In Libros XX. Dispertita

Dominicus

Francofurti, 1613

Sophistæ

[urn:nbn:de:hbz:466:1-97211](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-97211)

esse dicebat, cum id deprehenderet ex somno, qui mortis imago est. *Plut. in vita Alex.*

Diogenes considerans hominum vitam & mores, ac videns civitatum gubernatores philosophos, & alios huius notae homines, dicebat nullum animal homine sapientius esse. Idem si videret somniorum interpretes, coniectores, &c. aiebat, sibi nihil homine videri stultius. *Laert. l. 6. & Eras. l. 3. apoph.*

Idem, Superstitionem hominum, qui in somniis terrentur, hoc pacto irridebat: Quae vigilantes, inquit, agitis, ea non curatis: quae vero dormientes somniatis, solcite perquiritis. Ad felicitatem enim aut infelicitatem hominis non tam refert, quid patiat in somniis, quam quid agat vigilans. Ibi quoties aliquid turpe committit, oportebat metuere Deorum iram, ac tristem eventum, non si quid dormientibus sit visum. *Laert. l. 6.*

Thales interrogatus, quantum distaret a mendacis veritas? Quantum, inquit, oculi a auribus. Sentiens, ea demum esse indubitatae fidei, quae conueniunt oculis: fabulis hominum haud tuto credi. Eodem perinet *Homerici* figmentum de somniis, quorum quae subuolant per portam corneam, vera sunt: quae per eburneam, vana. Corneae portae involucre designans oculos ob coloris similitudinem: eburneae, os, ob candorem dentium. *Eras. l. 3. apoph.*

Zeno Eleates dicebat, suis quemque in somniis deprehendere posse, quantum in philosophia profecisset, si nihil illic vel appeteret, vel faceret nefariae rei. Tum enim animus in profunda tranquillitate constitutus, veros affectus prodit. Contra quae vigilantes non audent profari, aut agere, ea noctu occurrunt in somniis. *Laert. l. 9. cap. 5.*

Anonymus, Quidam somniatur, se videre ouem ex lecti cubicularis fascia pendens illigatam. Id somnium retulit ap coniectorem: is iussit, vt eo loco foderet: defossam enim esse thesaurum. Fodit, & inuenit, & argenti paululum detulit ad coniectorem, de auro dissimulans. Tum coniector: Quid nihilne de vitello? Somniator inuenerat aurum argenteo circumdatum in oui speciem, nec id latuit coniectorem. *Eras. lib. 6. apoph.*

¶ SIMILITUDINES.

Plur. *Heraclitus* dixit, vigilantibus vnum commune esse mundum, sopitos in suum quemque discedere, At supersticiosus ne vigilans quidem communi cum aliis mundo fruatur, semper somniant ante cogitatione. *in Moral.*

Comicus venisse dixit de iis, qui lectos inaurant ac deargentant: cum dii nihil nobis gratis dederint, nisi somnum, cur id sibi magno velunt constare? At cum dii somnium nobis dederint curam & laborum declinamentum, supersticiosus sibi illum reddit carnificum. *in Moral.*

Syracusa, Quasi qui apprehendit vmbra, & qui persequitur ventos: Sic qui intendit in somniis. *Eccle. 6. 34.*

Chrysostomus, Quemadmodum pueri vitulum rerum spectacula admirantur & obtupecunt, pilis, trochis, talis inhiant, magnas autem res ne cogitatione quidem capere possunt: Ita & peccatores praesentia reputant, mirantur ad somnia. *Homil. 70. in iohannem.*

Gregorius Nyssenus, Vt in terra humida, radis solis calidioribus calefacta, vapores quidam nebulosi ex alto excitantur: Sic fit prope ad eundem modum in nostra terra, quum cibus naturali calore seruefactus fuerit. Nam cum vapores secundum naturam sint aerei, & in sublimae ferantur, ad superiorem locum tum aspirantes in capite condensant, ex quibus somnia nascuntur. *Apud Max. serm. 29.*

¶ ADAGIA.

Endymionis somnum dormis. *Εὐδύμιονος ὕπνον κοιμῶν εἶς.*
In eos quadrabit, qui se immundo somno saginant: aut qui diutino in otio versantur: nec vllis se negotiis exercent, sed mollem feriat atque agunt vitam. *Arist.*

Vltra epimenidem dormis. *ὕπνῳ τὸ ἐπιμένειδην ὑπνοκλήσῃς.*
In eos qui perpetuum agunt otium, somno & ignavia protus dediti. *Gellius.*

Salem vehens dormis. *ἄλας ἄρῃ ὑπνοκλήσῃς.*
Quadrabit in eum, qui in re periculosa saevorditer atq; indulgens agit.

Non decet principem solidam dormire noctem. *Οὐ κατὰ πρῖν πρῖν ὕπνον εἶναι βασιλέως ἀπὸ νύκτος.*
Monte adagium, vigilantiam ac sollicitudinem maxime conuenire principibus. *Homer.*

¶ EXEMPLA BIBLICA.

Somniorum & reuelationum per illa factarum, exempla: Abimelech, *Gen. 20. 3. Iacob, 28. 12. & 31. 11. Laban, & 24. Iosephi, interpretis somnii, Pincernae & Pistoris, 4. 23. Pharaonis, 4. 1. cuiusdam Danitae, *Iud. 7. 13. Eldae, 4. Esdr. 11. 1. Mardochei, Esdr. 10. 5. & 11. 2. 5. Nabuchodonosor. Dan. 7. 1.**

¶ PROFANA EXEMPLA.

Apud *Lucianum* *Mycillus*, per somnium opulentissimus exerectus, cerdo erat. Iro pauperior. *Theat. Zuing.*
Atlantes Africae populi, nulla in somnia vident. *Herod. l. 4.*
Nero Caesar nunquam somnare solitus, nisi post interfectam matrem. *Sueton.*

Orho Imp. dicitur ea nocte, quae exdem Galbae subleuata quietem paucifactus gemitus maximos edidisse: respicientibus curstantibus humi ante lectum iacens, per omnia praeterea manes Galbae, a quo deturbari expellique se videns tentasse. *Sueton.*

In Suecia septentrionali Gulo animal voracissimum et illis eius pretiosissima. Dormientibus sub harum pellibus suis euenire solent somnia eius animalis naturae conformia: ingluuiem & insidias bestiarum. *Glauc. l. 8. c. 3.*

Thesens, Hercules consobrinus, virtutis eius vsque ad praeterea illius facta etiam in somniis visaque occurrere. *Thes.*

Themistocli Miltiadi Persica trophaea non modo somniantibus, sed & somnia condeebant. *Plut.*

M. Marcellus Cotta, cum Annibale dimicando coerebatur vt saepe etiam in somniis singulari certamine cum eo congressi. *Plut. in eius vita.*

Sophistica. Sophistica.

¶ DEFINITIO ET ETYMOLOG.

Sophistica, logicae verae aduersaria, plus ostentatiosae vilitatis, qua praepertor nefarium stultis discipulis fallacibus conclusiunculis aduersariorum irrite, atque nequere, quibus quae falsissima sunt vera esse videantur.

¶ SENTENTIAE BIBLICAE.

Dicentes se esse sapientes stulti facti sunt. *Rom. 1. 22.*
Ne quis sapiat supra quam oportet sapere, sed sapat admodum. *Rom. 12. 3.*

Scientia inflat, charitas vero aedificat. Si quis autem haec scire aliquid, nondum quicquam nouit, sicut oportet. *1. Cor. 8. 1. 2.*
Si quis videtur contentiosus, nos talem conuentionem habemus, neque Ecclesiae Dei. *1. Cor. 11. 16.*

Non qui se ipsum commendat ille probatus est, sed qui minus commendat. *2. Cor. 10. 18.*

Ne simus amplius pueri qui fluctuamus & circumferamur vis vento doctrinae, in hominum alea, in veteraria adulationem versuti. *Ephes. 4. 14.*

Nihil gerere per contentionem neque per inanem gloriam. *1. Tim. 2. 3.*

Horum Deus venter, & gloria in confusione ipsorum sapient. *Phil. 3. 19.*

Videte ne quis vos decipiat per philosophiam & humanitiam. *Coloss. 2. 8.*

Improbi homines & impostores procedunt in peius, truntes alios, tum seducti ipsi. *1. Tim. 3. 15.*

Vniuersas domos subuertunt, docentes quae non oportet lucri gratia. *1. Tim. 1. 11.*

Doctrinis variis & peregrinis nolite abduci. *Hebr. 13. 9.*

¶ SENTENTIAE PATRYM.

Philosophiam nomine habitu quo profiterentur quidam praestant dignum hac professione. *Iustin. Martyr. in 2. Apolog. 1. 1.*

Veteratorie instructa persuadendi arte, seducunt mentes eorum. Item: Verborum artificiosus simplicis eo probabiles sunt, vt aliquo modo inquirant: sed improbabiler ipsorum aduersus summum opificem impiam rediunt & blasphemiam mentem: ita vt ne verum quidem a falso discernant. *Irenaeus, in praef. l. adu. haereses.*

Non ostenditur per se impostura, ne nuda deprehendatur: mitu verisimili callide ornata, ita vt imperitioribus videantur specie se ipsa veritate veritate exhibere. *Idem, ibid.*

Sophistae verborum magis volunt esse, quam discipuli. *Idem, lib. 3. cap. 40.*

Quidam se ipsos erigentes calumnias verbis inuenire contentiosas comparant quae stultitiam, distinctum calumniosos, pusillorum quarundam artium emulatores, litigiosorum confarinatorum. Ob hanc autem effrenant se sophistalices, canoris dictionum compositione ac conexione ceceborant, cicadis apparent loquaciores. *Clem. Alex. Stromat. l. 1.*

Sophistarum elocutiones non solum multorum oculos agunt, eosque seducunt, sed nonnunquam etiam vim aditerentiam reportant victoriam. *Idem, eod. lib.*

Inani sapientiae opinione clari perpetuo litigant, aperire claudes, se magis curare vt videantur, quam vt philosophentur.

Loquacitatem facundiam existimant: impudentiam etiam depurant: & maledicere singulis officium bonae conuentionis iudicant. *Tertull. l. adu. Hermogenem, c. 1.* Haereticorum pariter sunt philosophi: e. s. si ferre mos est, simplicia quaeque conuentionis simplicitatem comunium verborum torquent in quaestione.

PC

POLYANTHE

morum sanctimonia cum quouis amicorum Sociaris conferentis. & qui possit dicendo meliores reddere, cum quibus habet consuetudinem. Is cum huc multum maris emensus ad nauigarit, vt suam philosophiam tibi impertire, haecenus neglectus est. Haec tam comoda oratio efficit, vt rex & Platonem, cui prius erat infensor, complecteretur, & Alchinem splendide magnificeq; tractaret. *Laer. lib. 3.*

Hippobolus Pythagoreus. Examinandos probandosque sophistas esse dicebat, an secundum leges & instituta ciuilia, idoneumque seu proprium viuendi genus, vtilia proloquantur. Non mediocrem enim, inquit, sed maximam in euentatem hominum animas sophistarum dissertationes ingenerant: si quid auli fuerint innouare praeter commune iudicium, in diuinis humanisque rebus, quo admissio, neq; veritas maior; neq; vita tutior honoriorve futura est, sed maior potius caligine atque perturbacione inuoluenda. *Stob. serm. 4.*

Diogenes. cuidam sophisticis argutationibus colligenti, quod Diogenes haberet cornua, fontem & tempora manu coniectans: At qui (inquit) ego non video. Maluit philosophus irridere triuolum enthymema, quam soluere. *Laer. l. 2. c. 2.*

Idem. Plato sic definitur hominem: Homo est animal bipes, implume. Et definiti sunt, quum discipuli Platonis applauderent, Diogenes gallum gallinaceum pennis & plumis nudatum produxit in scholam: En, inquit, hic est homo Platonis. Itaq; definitioni adiectum est, latis vnguib; quod aues eiusmodi non habent. *Laer. lib. 5.*

Idem. Sophista quidam volens apud Diogenem ostentare acumen ingenii, hunc in modum ratiocinatus est: Quod ego iunior tu non es. Cum annuisset Diogenes ego, inquit, iunior homo, igitur tu non es homo. Tum Diogenes: A me, inquit, incipe, & recte collegeris. Non dignatus est aperire, quid haberet vitii ratiocinatio: sed maluit irridere, de tam triuolâ negis sibi placentem. Si sic sumptisset: Tu es homo: sequeretur, sophistam non esse hominem. *Laer. lib. 5.*

Zeno. Quum Zeno in scholis disceret, acutissimis rationibus probaret, nullum esse motum, nec esse posse: Diogenes furgens, coepit inambulare. Id admiratus Zeno: Quid, inquit, agis Diogenes? Confuro, inquit, tuas rationes. Taxans interim inanem ingenii ostentationem. *Laer. lib. 6.*

Stripo. Colebat arputias Dialecticas, quarum vna parum illi feliciter esset. De statua Mineruae, quam Phidias finxit, ita percontatus est: Num Iouis Materua Dea. Et Quum responsum esset, est: At haec, inquit, non est Iouis, sed Phidiae. Id quum esset concessum, collegit. Non est igitur haec Dea. Ob haec vocem apud Arcopagoras impietatis reus peractus est. Ille vero sic conatus est elabi, vt uiceret, non negasse illam esse Deam sed Deum, hoc est, masculum: nam Ius apud Atrios communis est generis attamen iustus est ire in exilium. Theoderus autem cognomento Atrios his auditis: Vnde hoc nouit Stripo, nisi forte sublati veltibus infepit Mineruam. *Laer. l. 2. c. 11.*

Hipparchia. Metroclis soror Theodorum impium, cui cognomen erat Atrios, humiliori sophistate constrictrix: Quod faciens Theodoros non dicitur iniuste agere, idem si faciat Hipparchia non dicitur iniuste agere? Quum annuisset ille, subiecit: sed Theodoros seipsum percontans non diceret iniuste agere, nec igitur Hipparchia si idem faceret? Ad id Theodoros nihil respondit, sed sustulit illius pallium, vt enudaret pudenda. Quum illa nihil haec turbaretur, obiecit ei versus iambico, quod è muliebris officiis ad virile institutum defecisset.

Τὸν αὐτὸν ἀπὸ τοῦ ἐκδηλοῦσθαι ἀρετῆς.
Rectos apud reas reliquit summa.

Cui illa: Num tibi videor mihi consuluisse, quæ quod temporis impensura fueram telis, impendi disciplinis? *Erasm. in Laer. libro 6.*

Aristarchus dicere solitus est: Olim vixerant septem sapientes, nunc haud facile totidem inuenias idiotas. Norans sophistarum turbam qui se pro sapientibus iactabant, vt vix superesset qui se profiteretur indoctum. *Erasm. l. 6. apoph.*

Ariston dicere solebat, Dialecticorum argutias similes esse telis araneorum, quod plurimum habentur artificii, minimum vtilitatis. Nam is cum ceteris Cymicis parabat logicen, ac physicen à philosophia submouendam, solam ethicen diligenter exercendam. Huius sententiae princeps fuit Socrates. *Erasm. Roter. l. 2. apoph.*

Menedemus, percontanti cuidam Alexino, an parum cedere desisset respondit: Neq; cecidi, neq; desii. Quum alter subiecisset, oportere soluere ambiguitatem per *neq;* & *desii* aut affirmando, aut negando: Rideulum, inquit, est vestras sequi leges, quum liceat in portis occurrere. Alter captabat illum inuidiosa percontacione: siue enim respondisset, Desidi siue non desii, agnouisset criminem. Ille hoc praesentens, excludit sophistam cauilum. Sic & Socrates apud Platonem obiurgatur à sophistis, quod secus respondeat, quam ipsi esset comouendam. *Laer. l. 2. apoph. 18.*

Demoanax, Adolescens laetius cultro, qui quaestionem sophisti-

cam propofuerat, nihil aliud respondit, quam *οὐκ ἔστιν ἀνεπισημῶν*. aneps est, ad conficiendum, quod colligit: & ad conficiendum. Quumque adolescens indignatus respondisset. At ego tibi ostendam: Demonax admiranti similis, *Quid, inquit, inuenimus habes? Erasm. l. 8. apoph.*

Ludo XII. Gall. rex. Franciscanus quidam magni nominis, in summis disputationibus coram reg. concionem claudere, audito, & sophistam derelictante, telatus est, qui magis abstinere, nisi concionatores inter se hres eas bona. *Edm. rent. Annal. Francia.*

SIMILITVDINES.

Naxian Zeni. Athenis ex iuuenibus quamplurimis, in sumis stiores etiam circa sophisticam delipiunt, non ingratum & nomine obsecris, sed generosiores iam & elatores, in multitudine inter se decertant, quum motibus praedictibus, & haud facile cohiberi possint: acideo video idem, quod & equorum ac ipectaculorum amatoribus, in circu aduersariorum. Salutant enim, clamant, puluerem in oculos, in auribus sedentes, ac em verberant, reos digni flagellis cum conungentibus conungunt: & quum dominis facile inueniunt concedunt aurigas, equos, statorum, praefectos: ac quum sunt illi: vt plurimum inueniunt peres, & qui nec tantum habent, vt vno sustinentur, modo & ii, in his admodum pro doctores sunt, quibus adueraris indignatur, quo ipsi plures exstant, ac doctum illi curam gerunt praecipuam, locupletiores reddunt admodum absurda est pariter, & infelix. *De laudibus Olympiodori.* Quali ego iare, quoniam haec sunt philosophiarum stultitia & turbatio, & inconstans error, inductio: & inueni demum, hanc ipsorum sapientiam perisse adulterare mulieri. Sicut enim illa blandis sermone iuuenes laetatur. Ita & haec stultos venatur, iuuenes ipsos laqueis & sagenis. At vix illa molli conuersione accingit, fractamq; deuincit: Ita haec mala eadem adducit conuersionis concentu. *in Eccles. ca. 7.*

Dionis Neges. Quomodo in indoctæ & lasciuæ, in sumis canes, non intelligentes acque cognofcentes veligam, in sumis has voce & forma: ex scientibus autem qui videntur, in sumis sequuntur, stultiores propemodum, quam ille, quæ in sumis nos ea Ex illis haec, quæ vocem non emittunt: sed silent, in sumis piuntur: haec vero petulantissimae sunt, quæ priores in sumis multum excitantes atq; eo imitantur, vt alias seducant, quidam inuenias & circa eos, qui dicuntur philosophi, quum multa sequitur turba stolidorum autem: & in sumis nihil homo sophista ab libidinoso eunucho differat. *in sumis orat. 4.*

Seneca. Vt praestigiarum fraudes fallunt & cum vultu sophistis argutis capi ridiculum est, non periculolum.

Plinius. Vt bonaso cornua oneri sunt tantum, nulli in sumis deo sunt in re flexa. Ita sophista Dialecticem habent, sed neminem reuincere possunt, adeo est intorta. *Libro 8. ca. 15.*

Roterodami. Vt cibi male olentes non videntur male odorantur: Ita spuræ Scotistarum & sophistarum literæ, in sumis melioribus imbutis literis vehementer offendant, ac in sumis moueant, eos qui nugis istiusmodi imbiberunt, nihil in sumis imo bellæ videntur & elegantes. *in sumis.*

Vt Panthera bene olet. sed non nisi bellus, quæ ad feram in sumis item non olet: Ita Scorus bonis ingenis grauius in sumis istis & bardis quous aromate gratior. *in sumis.*

Thyrsert. Sophistæ, qui in veterum Dialecticis conuincuntur: similes indoctis pictoribus, qui dum veterum illustrare volunt, in ipsius ornate, ficium perueniunt. *in sumis thegm. 99.*

Sophistæ, similes pteris nequam, qui gaudent pugnatu ter aequales concitare, nequeunt pugnantes diuincere, magis possunt opinionones varias congerere, quam digerere. *in sumis apoph. 110.*

Aues, quæ se possunt expedire magis retibus, non in sumis rebunt in araneorum telis. Et qui veram nouit artem diffinire facile explicabit se nugacibus sophistatibus. *in sumis apoph. 120.*

POETICI VERSVS.

In Sophistas.

Hegesander.

*Οφρανιστὰρ ἰδὼν, πῶς ἔσπετα τῶν ἄλλων
Σακκῶν κινεῖ τῶν σοφῶν, καὶ ἠπείθετο τῶν ἄλλων*

est, cuius provincie Isis Domina perhibetur, toto opere notantur, Pierius h. 44. Hierogl. c. 20.

Sors.Sortilegium.

DEFINITIO: ET ETYMOLOG.

Sors, fortis, fem. gen. a ferie, secundum Varronem, sumitur tum in bonam, tum in sinistram partem. Nam in rebus facris, Eccl...

Sors Grec. κληρος dicitur, Hebr. Gloria. Huius meminit scriptura S. Lev. 16. 8. 9. 10. Num. 26. 55. 56. 107. 7. 14. 16. 18. 7. 8. 10. 11. 19. 1. 10...

Sortilegium vero, Grec. κληρομαντεια, & κληρομαντεια, magica superstitio, & diuinationes abominabiles significat. Quando de sortibus probatis agitur, sortitionis voce vti solet. Hic reponenda est...

LOCI BIBLICI.

Sortes a Deo reguntur, Prov. 16. 33. sortium missionis praxis, 10f. 18. 10. 1. Sam. 10. 20. 14. 42. Esth. 3. 7. P. 22. 19. Matth. 27. Iona 1. 7. Act. 1. 16.

PATRYM SENTENTIAE.

Varro dixit, quatuor esse diuinationis genera, terram, aquam, aera & ignem: hanc geomantiam, hydromantiam, aeromantiam & pyromantiam, dictam constat. Diuini dicti sunt, quali Deople...

... ad verbum. ... perment, ... lucerni ruentes, ... dolo studis, ... capite, alia at...

De disputatoribus seu Rixatoribus Sophistis, Epigramma. ... gentium, ... garrulum, ... can didis, ... dapes, ... fellere, ... actior, ... dabis, ... est.

HIEROGLYPHICA.

... abhorrent, quam inanes ... argutas, argumentorū ... in indagandis, cuiusmodi notae homi...

... capite, alia at ... ratione, quam Plato ... Sophi...

... literis mystica de ranis Aegyptiacis mē ... Sophista ... argutis, & ... veritate luce, tandem ...

... vana, ... an sam ... Hieroglyphicum intellexit ... Luna Aegypti Synbolium